

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 12

Ünite

KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Konu

- Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Özellikleri
- Ülkelerin Doğal Kaynak Potansiyeli
- Enerji Güzergâhları
- Günümüz Çatışma Alanları

OGM
MATERYAL

<https://ogmmateryal.eba.gov.tr>

7.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

İnsanın çevresini değiştirmek, doğayı daha etkili kullanmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yararlandığı çeşitli teknikler teknoloji olarak adlandırılır. Başka bir deyimle teknoloji beşerî faaliyetlerde başvurulan tekniklerin bütünüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

İnsanlık tarihi kadar eski olan teknoloji, ekonomi ve büyümenin en önemli itici gücü hâline gelmiştir. Teknolojiyi üreten ve teknolojiyi en verimli şekilde kullanan ülkeler, ekonomik büyüme ile sosyal ve kültürel değişimleri daha hızlı gerçekleştirirken teknolojik gelişme hızını yakalayamayan ülkeler ise bu değişimin gerisinde kalmaktadır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Teknolojik gelişmenin bir sonucu olan küreselleşmenin en önemli ekonomik getirilerinden biri de e-ticarettir. E-ticaret sayesinde üretilen herhangi bir ürün dünyanın her yerine ulaşması sağlanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

Genel Ağ'ı yaygın kullanmayan nesillerin teknolojiye adaptasyonu ile yaygın kullanan nesillerin durumu farklılıklar gösterir. Ekonomik ve sosyal hareketlerin belirlediği yaş aralıklarına kuşak denir. 1965 doğumlular ve sonrasını kapsayan yaş aralıkları x, y ve z kuşakları olarak sınıflandırılmıştır. X kuşağı; yaklaşık olarak 1965-1980 yılları arası doğanlar, Y kuşağı; yaklaşık olarak 1981-2000 yılları arası doğanlar, Z kuşağı; yaklaşık olarak 2001 ve sonrası doğanlardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde pek çok dinamik rol oynar. Sermaye, ham madde, teknoloji, pazar ve nitelikli iş gücüne sahip ülkeler dünya çapında önde gelen gelişmiş ülkelerdir. Bu niteliklerin tamamını veya bir kısmını karşılayamayan ülkeler ise gelişmekte olan ülkelerdir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

6

Gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörler; okuryazarlık oranı, yeterli beslenme, bebek ölüm oranı, ortalama yaşam süresi, sağlık hizmetlerinin yeterliliği, temel hak ve özgürlüklere sahip olmak, üretilen mal ve hizmetlerin değeri, ihracata konu olan ürünlerin ekonomik değeri, enerji kullanım oranı, teknoloji kullanımı, şehirleşme oranı ve eğitim seviyesidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

7

İnovasyon; üretimden pazarlamaya, yönetim ve organizasyondan dış ilişkilere kadar her alanda mevcut olan işleyişin üzerine yeni yaklaşımlar kazandırmaktır. Girişimcilik; çevredeki fırsatlardan yararlanmak ve yeni fırsatlar oluşturmak için mal ve hizmet üretmektir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

8

Doğal ortam özellikleri, ülkelerin gelişmişlik seviyesi üzerinde etkilidir. Dağlık alanların çokluğu, çöller, buzullar, iklim şartları olumsuzluğu ve su kaynaklarının yetersizliği gibi sınırlayıcı doğal faktörler bazı ülkelerin hatta bir ülke içindeki iki farklı bölgenin gelişmişlik seviyesinde farklılık oluşturabilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

9

Ülkelerin farklı gelişmişlik özelliklerine sahip olmasında; doğal kaynakların kullanımı, sermaye, eğitim, teknoloji ve nitelikli iş gücünün varlığı gibi unsurlar önemli bir yere sahiptir. Bu faktörler, ülkeler hatta aynı ülke içindeki bölgeler arasında gelişmişlik seviyesi açısından farklılıklara neden olur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

10

Bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin toplam değeri gayrisafi millî hâsıladır. GSMH, ülkelerin refah seviyesinin belirlenmesinde önemli bir ölçüttür. Bir ülkede üretim ve hizmetin artması aynı zamanda refahın da artması demektir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

11

Gelişmişliğin yalnızca ekonomik göstergelere göre ölçüldüğü yaklaşımlara alternatif olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 1990 yılından bu yana her yıl İnsani Gelişme Endeksi Raporu yayımlamaktadır. İnsani Gelişme Endeksi'nde gelir düzeyinin yanında sağlık ve bilgi de temel kıstas olarak görülür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

12

Gelişmiş Ülkelerin Özellikleri: Gelir dağılımı daha dengelidir. Kişi başına düşen millî gelir yüksektir. Nüfusun büyük bir bölümü sanayi ve hizmet sektöründe istihdam edilir. Tarım sektöründe çalışanların oranı azdır. Nüfus artış hızı düşüktür. Sağlık ve eğitim hizmetleri gelişmiştir. Altyapı gelişmiştir. Tarımda modern yöntemler kullanılır. Araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan kaynak yüksektir. Doğum ve ölüm oranları düşüktür. Kentsel nüfus fazladır. Nitelikli iş gücü fazladır. Okuryazarlık oranı yüksektir. Teknolojik imkânlar fazladır. Toplumun geneli çekirdek ailelerden oluşur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

13

Sanayi Devrimi'yle üretimin, refah seviyesinin ve nüfusun artması sonucu doğal kaynaklara olan talep hızla artmıştır. Bu kaynaklar; ekonomik refahın yükselmesinde, büyümenin sürdürülebilmesinde ve fakirliğin azalmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Doğal kaynaklara olan talebin karşılanması için sanayi ülkeleri petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara yönelmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

14

Dünya petrolünün taşınması için kullanılan güzergâhlar stratejik ve ekonomik bir öneme sahiptir. Bu güzergâhlar, taşımanın en yoğun olduğu yerden yoğunluğun daha az yere doğru; Hürmüz Boğazı, Malakka Boğazı, Süveyş Kanalı, Babül-mendep Boğazı, İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Panama Kanalı'dır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

15

Dünya üzerinde petrol ve doğal gazın çok büyük bir bölümü Hazar Bölgesi, Orta Doğu ve Rusya'da yer alır. Türkiye ise enerji kaynakları yönünden çok zengin olan bu coğrafyalara yakın olması ile jeostratejik bir önem kazanmaktadır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

16

İnsanlık tarihi boyunca ülkeler ve topluluklar arasında yaşanan çatışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu çatışmaların belli başlı nedenleri arasında Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan sömürgecilik faaliyetleri, doğal kaynakların sınırlılığı, sınır anlaşmazlıkları, su sorunu, küresel iklim değişimi ve kuraklık sayılabilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

17

Dünya üzerinde uzunluğu 1.000 km'yi aşan 165 nehir bulunmakta ve bunlardan 80 tanesi birden fazla ülkeden geçmektedir. Bu tip nehir havzalarının elektrik enerjisi ve eş zamanlı olarak tarımsal sulama amaçlı kullanımı nehrin geçtiği diğer ülkelerin şiddetli tepkilerine yol açmaktadır. 1970'lerden itibaren bu durum literatüre "Su Savaşları" olarak geçmeye başlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

18

Atatürk iç barışın sağlanmasının ardından komşulardan başlayarak iyi ilişkiler kurmaya önem vermiş, Avrupa'daki siyasi durumu iyi analiz edip adeta II. Dünya Savaşı'nı öngörerek Türkiye'ye yakın bölgelerin güvenliğini sağlamak için 1934'te Balkan Antantı ile 1937'de Sadabat Paketi'ni oluşturmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

0 - 22

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

1-2-3-4.
maddelerin
konu özeti

13.
maddenin
konu özeti

PUAN

23 - 27

ÇALIŞMALISINIZ

5-6-7.
maddelerin
konu özeti

14.
maddenin
konu özeti

PUAN

28 - 36

ÇOK İYİ

8-9-10-11.
maddelerin
konu özeti

15.
maddenin
konu özeti

TOPLAM PUANINIZ

12.
maddenin
konu özeti

16-17-18.
maddelerin
konu özeti

Günümüzdeki bazı çatışma alanlarının yaşandığı ülkelerin gösterildiği haritalar ile çatışma alanlarına ait ifadeleri doğru olarak eşleştiriniz.

1

Hazar ve Orta Asya petrol-
lerinin taşınması konusunda
stratejik öneme sahip olan
ülke 2001 yılına gelindiğinde
ABD müdahalesine uğramış-
tır.

A

2

Petrol rezervi yönünden zen-
gin olan Orta Afrika'nın batı-
sındaki ülkede çatışmalar
günümüzde de hâlâ devam
etmektedir.

B

3

Çatışmaların en önemli sebe-
bi Aden Körfezi'nin kontrolü-
nün bu bölgede olmasıdır.

C

4

Körfez Harekâtı ve 2003 yı-
lında ABD'nin işgal etmesi
ile günümüze kadar devam
eden çatışma alanıdır.

Ç

5

Dünyanın petrol rezervle-
rinde en zengin ülkelerinden
biri olan Güney Amerika ül-
kesinde ekonomik ve siyasal
kriz günümüzde de devam
etmektedir.

D

6

2011 yılında çatışmaların
başladığı ülkedeki karışık-
lık günümüze kadar artarak
devam etmiştir. Çatışmalar-
dan dolayı ülke vatandaşları
komşu ve diğer ülkelere sı-
ğınmıştır.

E

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

İstanbul Boğazı	Teknolojik	Boru Hattı	Nil	Fosil
Türkiye	Girişimcilik	Kuşak	Gelişmiş	Sanayi Devrimi
Afganistan	Japonya	İletişim	Olumsuz	Avrupa
	Pazar	Hürmüz	e-Ticaret	

1. Ulaşım sektörü, gelişmelere bağlı olarak ilerleme göstermiştir.
2. Teknoloji, çağdaş dünyanın başlangıç noktasını oluşturan sonrasında kalkınmanın en önemli ölçütlerinden biri hâline gelmiştir.
3. Bilgi teknolojilerinin hızlı gelişmesiyle bütün dünyayı saran bir ağı kurulmuştur.
4., özel olarak oluşturulmuş sistemler yoluyla Genel Ağ üzerinden verilen veya alınan siparişler ile mal ve hizmetleri alıp satma işlemidir.
5. Ekonomik ve sosyal hareketlerin belirlediği yaş aralıklarına denir.
6. Yeni sanayi kollarının oluşmasında, refah düzeyinin artmasında, toplumdaki ekonomik farklılıkların en aza indirgenmesinde önemli yer tutmaktadır.
7. Kişi başı milli gelirin 10.000 doların üzerinde olduğu ülkeler ülkeler olarak belirlenmiştir.
8. Yer şekillerinin dağlık ve engebeli olduğu ülkelerde ulaşım, tarım ve sanayi gibi ekonomik faaliyetler yönde etkilenir.
9. Üretilen mal ve hizmetlerin kazanca dönüştürülmesi ve ülkelerin kalkınması olarak adlandırılan tüketim merkezlerinin kullanılması ile gerçekleşir.
10. Bir Doğu Asya ülkesi olan, refah seviyesinin yüksek olduğu ülkelerden biridir.
11. kaynakların gelecekte tükenecek olması, bu kaynakların sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerinin gelişmesindeki temel lokomotif olma rolünü azaltacaktır.
12. Dünyada petrol ve doğal gaz çoğunlukla tanker ve yoluyla taşınmaktadır.
13. Basra Körfezi ile Hint Okyanusu'nu birbirine bağlayan, Körfez ülkelerinin petrolünün dünya pazarlarına taşındığı çok önemli bir boğazdır.
14. Hazar Denizi, Rusya ve Kazakistan petrolünün Avrupa'ya taşınmasını sağlayan dünya petrolünün taşınması için önemli bir koridordur.
15. Doğal gaz kaynağına sahip olmayan sanayileşmiş ülkeleri bu kaynak için Rusya'ya bağımlıdır.
16. Petrol ve doğal gaz kaynaklarının bulunduğu Asya ve Orta Doğu ile bu kaynaklar için çok büyük bir pazar olan Avrupa Kıtası arasındaki, bir enerji koridoru özelliğindedir.
17. Küresel güçlerin ilgi odağı olan, 1979 yılında Sovyetler Birliği tarafından işgal edilmiştir. 2001 yılına gelindiğinde ise ABD müdahalesine uğramıştır.
18. Dünyanın en uzun akarsuyu özelliğine sahip olan Nehri sularının paylaşımı konusunda havzada yer alan ülkeler arasında ihtilaflar bulunmaktadır.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde genellikle ülkelerin ekonomik özellikleri değerlendirilir. Birleşmiş Milletler'in yaptığı sınıflamaya göre gelişmişlik seviyesi için temel ölçüt kişi başına düşen millî gelirdir. Buna göre kişi başına düşen millî gelirin 1.000 ile 10.000 dolar arasında olduğu ülkeler gelişmekte olan ülkeler; 10.000 doların üzerinde olduğu ülkeler ise gelişmiş ülkeler olarak belirlenmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi gelişmiş ülkelerin özelliklerinden biri değildir?

- A) İnsani gelişme endeksi değeri yüksektir.
- B) Eğitim seviyesi yüksektir.
- C) Doğal nüfus artış hızları yüksektir.
- D) Tarımda modern yöntemler kullanılır.
- E) Doğuşta beklenen yaşam süresi uzundur.

2. Çinli bir inşaat firması Büyük Okyanus ile Atlas Okyanusu'nu birleştirecek yeni bir kanalın yapımına başlamıştır. Kanal tamamlandığında 50 yıllığına Çinli şirket tarafından işletilecektir. Panama Kanalı'na alternatif olarak Çin'in Güney Amerika'daki ticaretini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Kanal aynı zamanda uluslararası ilişkilerde küresel konumunu ve güvenliğini güçlendirmek isteyen Çin açısından stratejik bir yatırım olacaktır.

Dünyada denizyolu ticaretini değiştirecek olan su yolu aşağıdakilerden hangisidir?

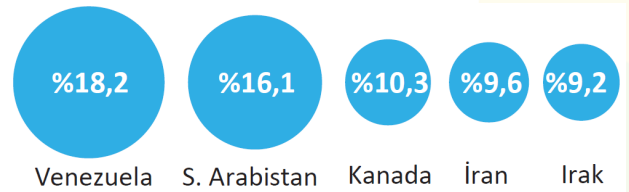
- A) Kiel Kanalı
- B) Kanal İstanbul
- C) Nikaragua Kanalı
- D) Korint Kanalı
- E) Süveyş Kanalı

3. Sanayi Devrimi'yle üretimin, refah seviyesinin ve nüfusun artması sonucu doğal kaynaklara olan talep hızla artmıştır. Bu kaynaklar; ekonomik refahın yükselmesinde, büyümenin sürdürülebilmesinde ve fakirliğin azalmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Doğal kaynaklara olan talebin karşılanması için sanayi ülkeleri petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara yönelmiştir. Fosil kaynaklar, günümüzde ülkelerin ekonomileri için çok önemli bir role sahiptir.

Buna göre aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

	<u>Doğal Kaynaklara Sahip Gelişmemiş Ülke</u>	<u>Doğal Kaynakları Yeterli Olmayan Gelişmiş Ülke</u>
A)	Rusya	A.B.D
B)	Çin	Rusya
C)	Moğolistan	Çin
D)	Nijerya	Moğolistan
E)	Venezuela	Japonya

4. Aşağıda dünya petrol rezervlerinin bazı ülkelerdeki oranları verilmiştir.

Buna göre petrol rezervi bakımından zengin olan ülkelerin coğrafi konumları düşünüldüğünde hangi su yolunda petrol taşımacılığının yoğun olması beklenmez?

- A) Babülmendep Boğazı
- B) Süveyş Kanalı
- C) Panama Kanalı
- D) Danimarka Boğazı
- E) Hürmüz Boğazı

5. Sanayi Devrimi ile birlikte doğal kaynaklara olan talebin karşılanması için sanayi ülkeleri petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara yönelmiştir. Fosil kaynaklar, günümüzde ülkelerin ekonomileri için çok önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda Rusya dünyada bilinen doğal gaz rezervlerinin %25'ine sahiptir ve birçok doğal gaz boru hattı ile bu doğal gazını dünyaya satmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi kaynağını Rusya'dan alan bir doğal gaz boru hattı değildir?

- A) Mavi Akım
- B) Yeşil Akım
- C) Türk Akım
- D) Kuzey Akım
- E) Yamal - Avrupa 1

6. İnsanlık tarihi boyunca ülkeler ve topluluklar arasında yaşanan çatışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu çatışmaların birçok nedeni bulunmakla beraber başlıca nedeni doğal kaynakların sınırlılığıdır. Petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtları ve stratejik yer altı kaynaklarını ele geçirme, üretimi ve pazarlamasını kontrol etme çabaları ülkeler arasında çatışmalara neden olmaktadır.

Buna göre aşağıdaki çatışma alanlarından hangisinin ortaya çıkmasında bu durumun etkisi daha azdır?

- A) Venezuela
- B) Filistin
- C) Irak
- D) Suriye
- E) Afganistan

7. Sınıraşan sular iki ya da daha fazla ülkenin topraklarını kat ederek akan sular olup, suyun çıktığı ülke ile aktığı ülke/ülkeler arasında kullanımının eşit olması söz konusu olmayan sulardır. Bu tip nehir havzalarının elektrik enerjisi ve eş zamanlı olarak tarımsal sulama amaçlı kullanımı nehrin geçtiği diğer ülkelerin şiddetli tepkilerine yol açmaktadır. 1970'lerden itibaren bu durum literatüre "Su Savaşları" olarak geçmeye başlamıştır. Aşağıda Türkiye'den kaynağını alıp sınır aşan iki akarsu verilmiştir.

Elektrik enerjisi ve tarımda sulamadan dolayı zaman zaman ülkeler arasında sorun oluşturabilen bu iki akarsu aşağıdakilerden hangileridir?

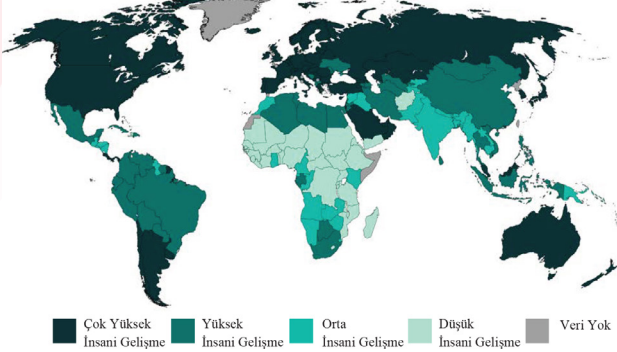
- A) Fırat - Dicle
- B) Kızılırmak - Yeşilirmak
- C) Sarı Irmak - Gök Irmak
- D) Aras - Kura
- E) Seyhan - Ceyhan

8. Dünyada Rusya'dan sonra bilinen doğal gaz rezervlerindeki en büyük paya sahip olan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İtalya
- B) Mısır
- C) İran
- D) Yunanistan
- E) Kenya

9. İnsani Gelişme Endeksi; dünya üzerinde eğitim, sağlık, bireysel özgürlük, yeterli beslenme, güvenlik, gelir düzeyi, okuryazarlık oranı gibi konularda evrensel bir gelişimi hedefler.

Yukarıdaki haritaya göre aşağıdakilerden hangisi Yüksek İnsani Gelişme Endeksi kategorisindeki ülkelerden biridir?

- A) Brezilya
- B) A.B.D.
- C) Rusya
- D) Hindistan
- E) Afganistan

10. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraK..... toprağı olan Karabağ Bölgesi'ninL..... tarafından işgal edilmesi iki ülke arasında sıcak çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu çatışma sonrasındaK..... topraklarının yaklaşık %20'siL..... işgaline uğramıştır. Çatışmalardan yaklaşık 1 milyonK..... vatandaşı etkilenmiştir.K..... 2020 yılının Kasım ayında işgal altında olan Karabağ'ıL.....'dan geri almıştır.

Yukarıdaki metinde numaralandırılarak bahsedilen K ve L numaralı ülkeler sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

K	L
A) Azerbaycan	Ermenistan
B) Ukrayna	Rusya
C) Afganistan	A.B.D.
D) Suriye	A.B.D.
E) Doğu Türkistan	Çin

11. Aşağıdaki tablolarda Japonya ve Nijerya'ya ait özellikler verilmiştir.

Başkent:	Tokyo
Nüfus:	126.264.931
Yüz Ölçümü:	377.899 km ²
Diller:	Japonca
GSYİH (ABD doları):	5,08 trilyon
İnsani Gelişme Endeksi:	0,919
İnsani Gelişme Endeksi Sıralaması:	19

Japonya'nın Özellikleri

Başkent:	Abuja
Nüfus:	200.963.599
Yüz Ölçümü:	923.768 km ²
Diller:	İngilizce
GSYİH (ABD doları):	448 milyar
İnsani Gelişme Endeksi:	0,539
İnsani Gelişme Endeksi Sıralaması:	161

Nijerya'nın Özellikleri

Buna göre;

- I. Kişi başına düşen millî gelir
- II. Eğitim seviyesi
- III. Sanayileşme oranları
- IV. Aritmetik nüfus yoğunluğu

gibi unsurlardan hangileri Japonya ve Nijerya'nın farklı özellikleri arasında yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) I, II ve III
- D) II, III ve IV
- E) I, II, III ve IV

12. Dünyanın en uzun akarsuyu özelliğine sahip olan Nil Nehri sularının paylaşımı konusunda havzada yer alan ülkeler arasında ihtilaflar bulunmaktadır. Nehir sularının önemli bir kısmı içme, sulama ve elektrik üretimi amacıyla kullanılmaktadır. Bu durum Nil sularının paylaşımında sorunları beraberinde getirmiştir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi Nil Nehri sularının paylaşılmasında sorun yaşayan ülkelere birisi olamaz?

- A) Mısır B) Sudan C) Etiyopya
D) Kenya E) Bangladeş

13. Türkiye, suların hakça, akılcı ve en verimli şekilde kullanımını, suyun yararlarının paylaşılmasını ve diğer havza ülkelerine "ciddi zarar" verilmemesini savunmuştur. Ayrıca Dicle ve Fırat suları konusunu tüm boyutlarıyla ve bütüncül bir yaklaşımla havza ülkeleriyle görüşmüştür. Bu çerçevede bir iyi niyet göstergesi olarak talep edilen bilgi ve verileri havzadaki ülkelere iletmış ve bilgi değişiminin havza bazında karşılıklı olması gerektiğini vurgulamıştır.

Verilen bilgi aşağıdakilerden hangisiyle daha fazla ilişkilidir?

- A) Uluslararası ticaretin geliştirilmesi
B) Enerji koridoru ülke olmanın önemi
C) Sınır aşan sular konusunda jeopolitik yaklaşım
D) Akarsu havzalarında hidroelektrik potansiyelini artırma çalışmaları
E) Jeopolitik konumun sosyal ve kültürel önemi

14. Mevlâna Celaleddin Rumi'nin "Ne kadar söz varsa düne ait, şimdi yeni şeyler söylemek lazım" sözü asırlar önce söylenmiştir.

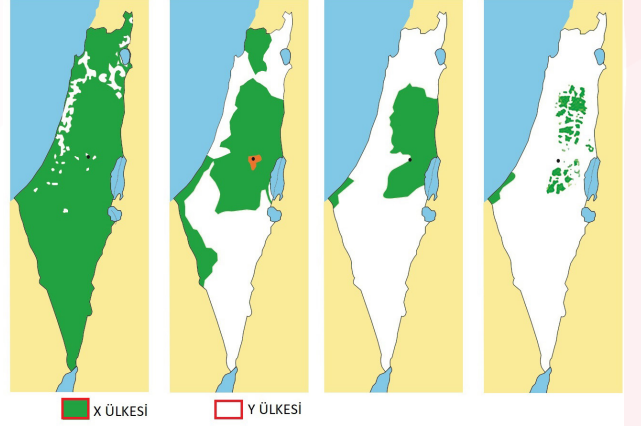
Bu söz;

- I. Girişimcilik
II. İnovasyon
III. Dijitalleşme

kavramlarından hangileri ile ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

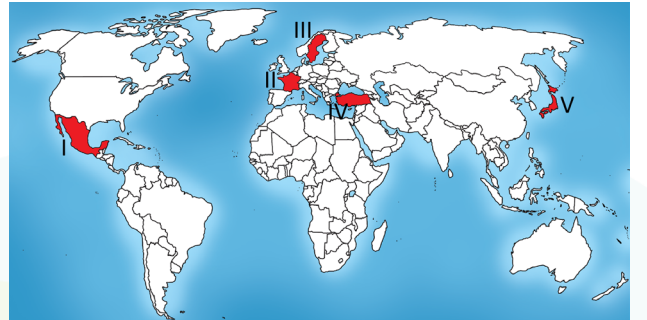
15. X ülkesi toprakları semavi dinler için kutsal sayılan önemli mekânlara sahiptir. Bu topraklar üzerinde 1948 yılında Y ülkesinin kurulması ve yayılcı politika izlemesi günümüze kadar süren çatışmalara neden olmuştur. X-Y sorunu, dünyanın en uzun süren ve krizlere açık anlaşmazlıklarından biridir. 2017 yılında birçok ülkenin karşı çıkmasına rağmen ABD'nin Kudüs'ü Y ülkesinin başkenti olarak tanıması sorunu daha da derinleştirmiştir.

Buna göre X ve Y ülkeleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Hindistan - Pakistan B) Suudi Arabistan - Yemen
C) Filistin - İsrail D) Doğu Türkistan - Çin
E) Azerbaycan - Ermenistan

16. Birleşmiş Milletler'in İnsani Gelişme Endeksi'nde kullandığı üç temel unsur; uzun, sağlıklı bir hayat yaşamak, bilgi ve eğitim alabilme imkânına sahip olmak ve insana yaraşır bir hayat için gerekli kaynaklara ulaşabilmektir.

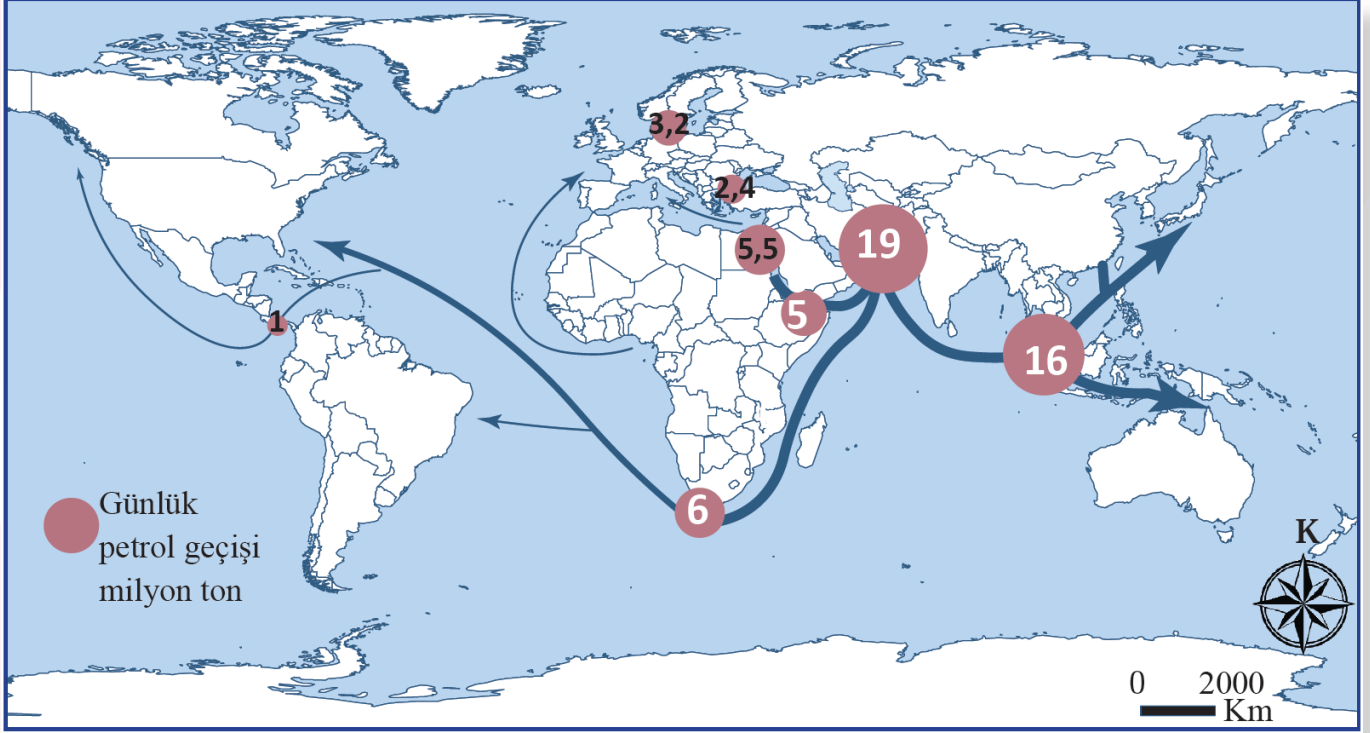

Buna göre haritada işaretlenen ülkelere hangisinde İnsani Gelişme Endeksi daha düşüktür?

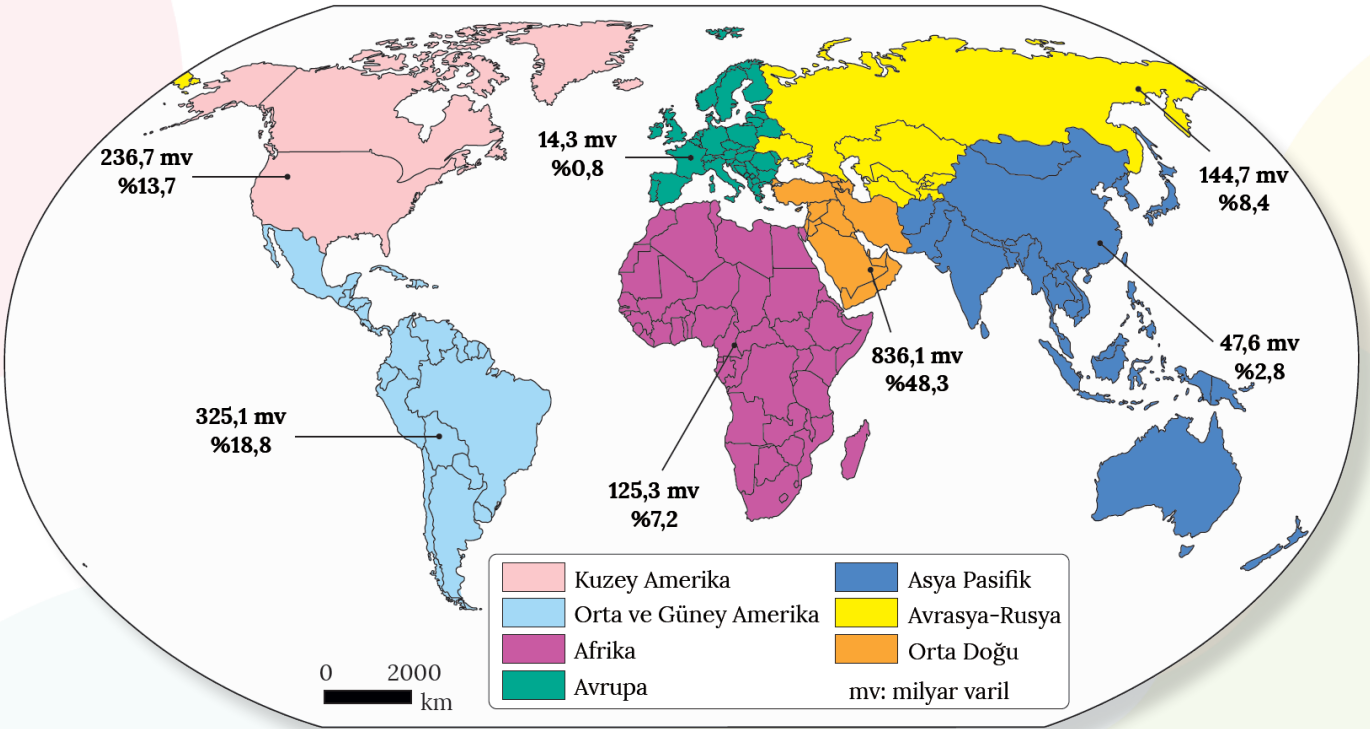
- A) I B) II C) III D) IV E) V

Aşağıdaki haritalardan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Dünya Petrolünün Deniz Yolu Geçiş Güzergâhları ve Yoğunlukları

Dünya Petrol Rezervleri

1. Petrolün deniz yoluyla taşınmasında önemli olan boğaz ve kanalları yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Dünya petrol rezervlerinin yüksek olduğu alanlar ile petrolün deniz yoluyla taşınma miktarının yüksek olduğu noktalar arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Dünyada petrol, deniz yolu dışında hangi ulaşım araçları ile taşınmaktadır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Türkiye'nin dünya petrol ve doğalgaz taşımacılığındaki önemini artıran unsurlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

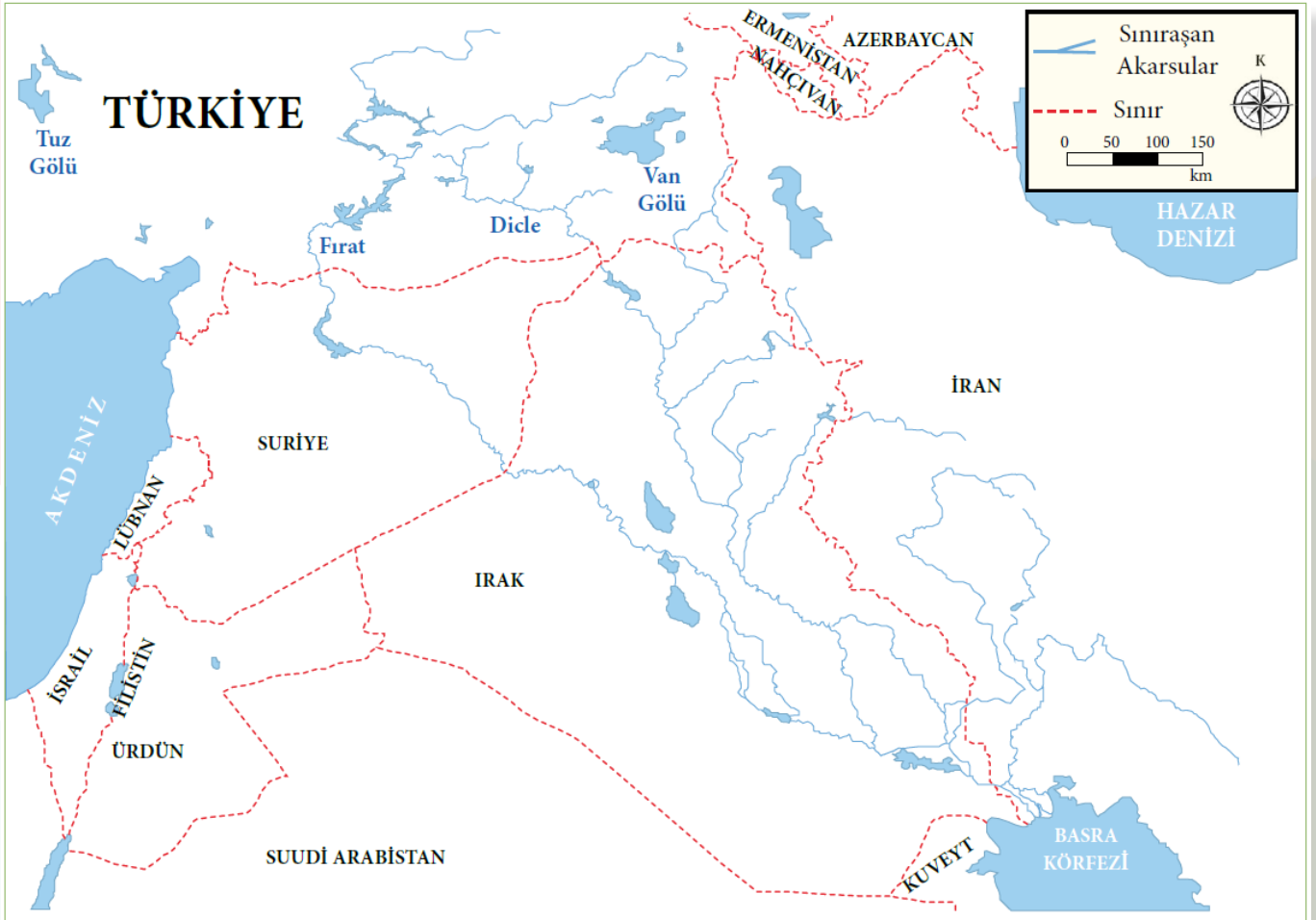
.....

.....

Aşağıdaki metinden ve haritadan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Türkiye, sınıraşan sular konusunda Orta Doğu'da kilit ülke konumundadır. Topraklarımızdan doğup Suriye ve Irak topraklarında yoluna devam eden ve geniş bir alan kaplayan Fırat ve Dicle nehirleri, Basra Körfezi'ne dökülmektedir. Bu nehirlere ait suların paylaşımı konusunda Suriye ile Irak arasında mevcut sorunlar bulunmaktadır. Fırat ve Dicle nehirlerine ait suların ortak kullanımı konusunda ilk antlaşma, 1946 yılında Türkiye-İrak arasında imzalanan Türkiye-İrak Protokolü ile gerçekleşmiştir. Diğer bir anlaşma ise 1987'de imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye arasında Ekonomik İşbirliği Protokolü'dür. Fırat Nehri'nin sularının kullanımı ile ilgili yapılan protokole göre Türkiye, Türkiye-Suriye sınırından yıllık ortalama 500 m³/sn'den fazla su bırakmayı kabul etmiştir. Ayrıca Türkiye ile Suriye arasında 2001 yılında ortak bildiri, 2003 yılında uygulama protokolü, 2009 yılında da su kaynaklarının etkin kullanımı ile ilgili mutabakat metni imzalanmıştır. Türkiye, GAP ile ilgili suların kullanımı konusunda kıyıdaş ülkeler tarafından birtakım eleştirilere maruz kalmıştır. Türkiye ise Suriye ve Irak'ın yeterli depolama tesisi bulunmamasını ileri sürerek GAP'ın, suların değerlendirilmesinde Suriye ve Irak için de önemli bir proje olacağını savunmaktadır. Ülkemizin su konusundaki sorunu çözme çabaları, özellikle Suriye ve Irak gibi ülkelerin Türkiye'ye bağımlı kalma kaygılarından dolayı hayata geçirilememiştir. Oysa Türkiye, suların elverişli ve adil kullanımını savunmaktadır. Fırat ve Dicle nehirleri üzerindeki uluslararası sözleşmeler, Türkiye'nin AB üyeliğindeki müzakere süreci, Suriye ve Irak'taki siyasal istikrarsızlık ve güvenlik açığı sınıraşan sular konusunda ülkemizi zor durumda bırakmaktadır. Bu bakımdan öncelikle su güvenliğinin sağlanması için bölgesel anlamda kalıcı bir çözüme ihtiyaç vardır.

Fırat Ve Dicle Nehirlerinin Geçtiği Ülkeler

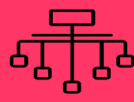

1. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Orta Doğu ülkeleri, su kaynaklarının paylaşımı konusunda hangi nedenlerden dolayı sorun yaşamaktadır? Açıklayınız.

2. Ülkelerdeki su kaynaklarının azalmaya başlaması, sınıraşan su sorununu nasıl etkileyecektir?

3. Fırat ve Dicle nehirleri gibi sınıraşan suların adil kullanımında ülkelere düşen sorumluluklar neler olabilir?

Sınıflandırma

Aşağıdaki özellikleri X ve Z kuşaklarına göre sınıflandırınız.

Yüz yüze iletişimi tercih ederler.

Sosyal ağlarda çevreleri geniştir.

Genel Ağ yolu ile bilgiyi kısa sürede geniş kitlelere ulaştırırlar.

Arkadaş ortamında bilginin çevreye aktarımı yavaştır.

Teknolojik yeniliklere uyum sağlamakta zorlanırlar.

Teknolojik aletleri kullanma kılavuzuna ihtiyaç olmadan kullanabilirler.

Teknolojik yeniliklere kolay adapte olurlar.

Konuşmaktan çok cep telefonu ile iletişimi tercih ederler.

Gerçek arkadaşlıkları tercih ederler.

Teknolojik aletlerde kullanma kılavuzunu tercih ederler.

X KUŞAĞI

Five empty light green rounded rectangular boxes for classifying the X generation characteristics.

Z KUŞAĞI

Five empty light yellow rounded rectangular boxes for classifying the Z generation characteristics.

Tangram Oluşturma

Aşağıda gelişmişlik seviyeleri farklı olan ülkelerin özellikleri geometrik şekillerle karışık olarak eşleştirilmiştir.

Gelir dağılımı dengelidir.

Teknolojik imkanlar azdır.

Nüfus artış hızı düşüktür.

Teknolojik imkânlar fazladır.

Nitelikli iş gücü azdır.

Altyapı gelişmemiştir.

Kişi başına düşen milli gelir yüksektir.

Altyapı gelişmiştir.

Nüfus artış hızı yüksektir.

Kent nüfus oranı fazladır.

Sağlık hizmetleri gelişmiştir.

Gelir dağılımı dengesizdir.

Kır nüfus oranı fazladır.

Nitelikli iş gücü fazladır.

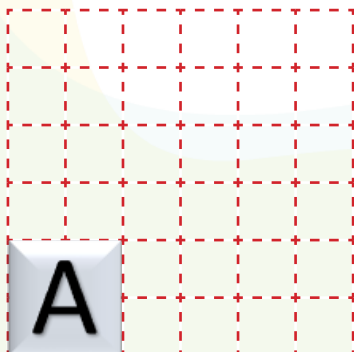
Kişi başına düşen milli gelir düşüktür.

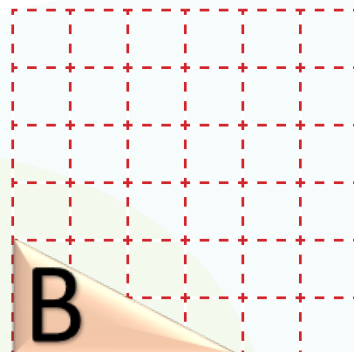
Sağlık hizmetleri gelişmemiştir.

Geometrik şekilleri ülkelerin gelişmişlik özelliklerine göre aşağıdaki alanlara yerleştiriniz.

GELİŞMİŞ ÜLKELER

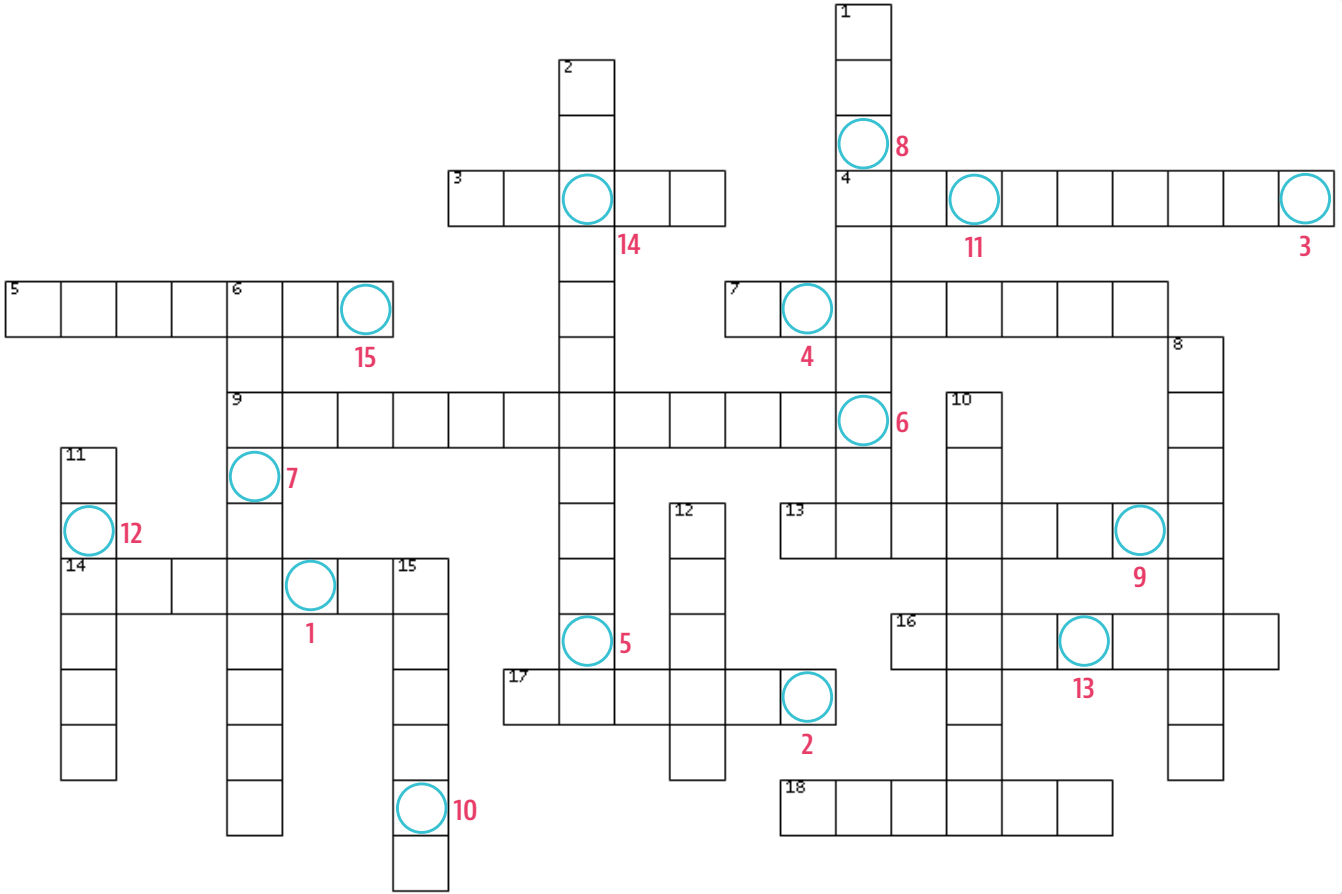

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeleri bulunuz.

SOLDAN SAĞA

3. Petrol ve doğal gaz zengini bir havza
4. Yeni ve farklı bir sonuç, yenilikçi düşünce
5. 1981-2000 arasında doğanlar
7. Bir ürün üretiminde kullanılan ana gereç
9. Çevredeki fırsatlardan yararlanmak ve yeni fırsatlar oluşturmak için mal ve hizmet üretmek
13. Gelişmiş ülkelerdeki aile tipi
14. Küresel inovasyon raporunda birinci olan ülke
16. Malezya ve Endonezya arasındaki boğaz
17. Petrol taşımacılığı için önemli bir kanal
18. Mal ve hizmetlerin miktarını ve faydalarını artırmaya yönelik çalışmalar

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Millî geliri 1.000-10.000 dolar arasında olan ülkeler
2. İnternet kullanım alanı en yüksek kıta
6. Hazar ve Orta Asya petrolünün taşınması konusunda stratejik öneme sahip olan ülke
8. Rusya ve Türkiye arasındaki transit doğal gaz boru hattı
10. Mal ve hizmetlerin genel ağ üzerinden satılması
11. Sağlık ve gelir düzeyi gibi bir gelişmişlik ölçütü
12. Ülkemizdeki sınıraşan akarsulardan biri
15. Ülkelerin ekonomik özelliklerini etkileyen fiziki bir faktör

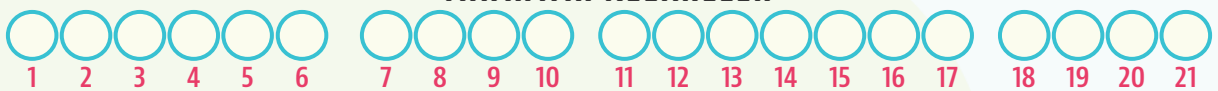
ANAHTAR KELİMELER

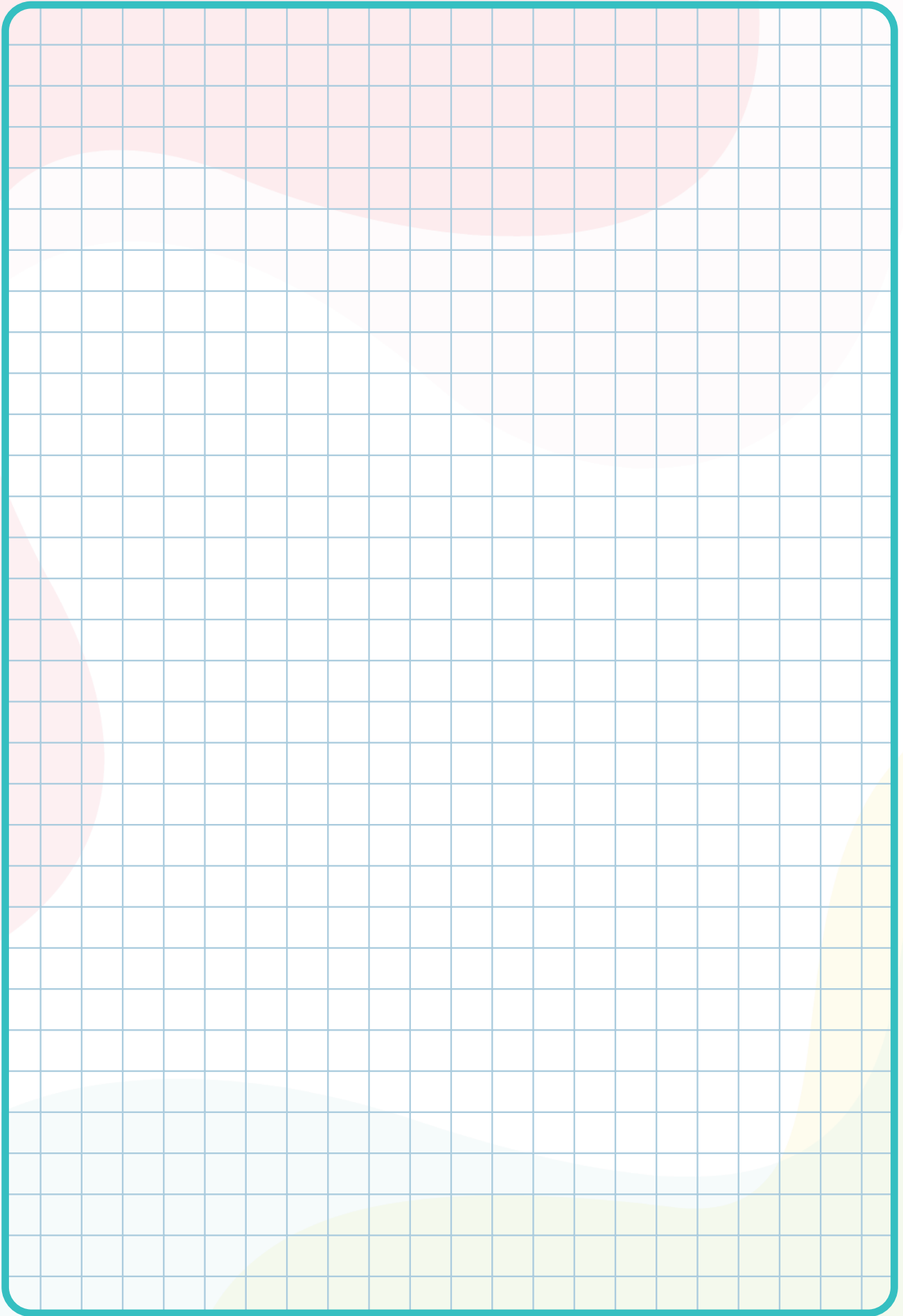

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. İngiltere	MRVAYİADSNİİE	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
2. Barış	LHUS	____ ____ ____ ____
3. Gelişmemiş ülke	EŞBDGLANA	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
4. Bilim - teknik	OJKİÖENLT	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
5. Milli hâsıla	İAİRFYGSA	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
6. İnternet	ENGĞLAE	____ ____ ____ ____ ____ ____
7. Üretim aracı	EYAESMR	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
8. Fosil yakıt	RTEPOL	____ ____ ____ ____ ____
9. Mısır	İLN	____ ____ ____
10. Taşıma aracı	TAOUHRTB	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
11. Uzay	SAAN	____ ____ ____ ____
12. Doğal gaz	UYASR	____ ____ ____ ____ ____
13. Kanal	YŞVSÜE	____ ____ ____ ____ ____
14. Boğaz	UAİSNBLT	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____
15. Boru hattı	AVMMİKAI	____ ____ ____ ____ ____ ____
16. İç savaş	RUSİEY	____ ____ ____ ____ ____
17. Tüketim alanı	PAZRA	____ ____ ____ ____ ____
18. Gelişmiş ülke	AYAJPNO	____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

ANAHTAR KELİMELE

EŞLEŞTİRME

1. Ç 2. C 3. E 4. B 5. A 6. D

BOŞLUK DOLDURMA

1. Teknolojik	2. Sanayi Devrimi	3. İletişim	4. e-Ticaret	5. Kuşak	6. Girişimcilik
7. Gelişmiş	8. Olumsuz	9. Pazar	10. Japonya	11. Fosil	12. Boru Hattı
13. Hürmüz	14. İstanbul Boğazı	15. Avrupa	16. Türkiye	17. Afganistan	18. Nil

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C 2. C 3. E 4. D 5. B 6. B 7. A 8. C 9. A 10. A 11. E 12. E 13. C 14. E 15. C 16. A

AÇIK UÇLU SORULAR

- Hürmüz Boğazı - Malakka Boğazı
 - Süveyş Kanalı - Babülmendep Boğazı
 - İstanbul Boğazı - Cebelitarık Boğazı
- Dünyada petrol rezervinin fazla olduğu alanlar ile petrol tüketiminin fazla olduğu alanlar arasında en kısa deniz yolu ulaşımını sağlayan kanal veya boğazlar petrol taşımacılığında en fazla kullanılan su yolları arasındadır.
- Dünya petroleri deniz yolu dışında boru hatları ile de taşınmaktadır. Boru hatları zaman ve maliyet bakımından deniz yolu ulaşımına göre daha uygun olmasına karşın kuruluş maliyeti yüksektir ve teknolojik birikim gerektirir. Dünyadaki bazı petrol boru hatları aşağıda verilmiştir.
 - Bakü - Tiflis - Ceyhan (BTC) Boru Hattı
 - Druzba Boru Hattı Sistemi
 - CPC Boru Hattı
 - Hazar Havzası Alternatif Boru Hatları
- Jeopolitik konumu gereği Türkiye denizyolu açısından İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olup karayolu ve demiryolu açısından da Asya - Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı alandır. Bu sebeple boru hatları, demiryolu taşımacılığı, denizyolu taşımacılığı ve karayolu taşımacılığı açısından büyük öneme sahiptir. Çünkü enerjiye ihtiyacı olan sanayileşmiş Avrupa ülkeleri ile petrol ve doğalgaz rezervlerinin yüksek olduğu Hazar Havzası, Orta Asya ve Orta Doğu arasında köprü görevi görmektedir. Türkiye üzerinden geçen boru hatları aşağıda örneklenmiştir.
 - Rusya - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Batı Hattı)
 - Mavi Akım Gaz Boru Hattı
 - Doğu Anadolu Doğal Gaz Ana İletim Hattı (İran - Türkiye)
 - Bakü - Tiflis - Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı
 - Türkiye - Yunanistan Doğal Gaz Enterkonneksiyonu
 - Trans - Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı
 - Türk Akım Gaz Boru Hattı

BECERİ TEMELLİ

- Orta Doğu ülkeleri arasında su kaynaklarının paylaşımı ile ilgili yaşanan sorunun nedenleri; bölgeye düşen yıllık yağış miktarının yetersiz olması, su sıkıntısının artması, birden fazla ülkenin sınırları içinde bulunan akarsuların varlığı ve sınır anlaşmazlıklarıdır.
- Gelecekte su kaynaklarının azalacağı ve sınıraşan sular sorunun giderek artacağı düşünüldüğünde su sorununun yaşanmasının nedeni; küresel iklim değişikliği, su kaynaklarının kirletilmesi, su havzalarının daralması, su kullanımının bilinçsizce artması ve nüfus artışıdır.
- Sınıraşan suların adil kullanımı konusunda ülkelere düşen sorumluluklar şunlardır: Ülkeler; suyun kullanımında ve su kaynaklarının korunmasında ekolojik olarak duyarlı, ikili ya da çok taraflı antlaşmalarla çözüm yolu bulmalıdır. Kıyıdaş devletler; sınıraşan etkileri azaltarak ulusal ve uluslararası eylemleri güçlendirmeli, su kullanımı için araştırma ve geliştirmeye yönelik iş birliğinde bulunmalı, sınıraşan sulara ilişkin verileri zamanında ve doğru şekilde paylaşmalıdır. Taraflar, su kullanımı konusunda adil ve makul bir tutum sergilemelidir.

SINIFLANDIRMA

X KUŞAĞI

Yüz yüze iletişimi tercih ederler.

Teknolojik yeniliklere uyum sağlamakta zorlanırlar.

Gerçek arkadaşlıkları tercih ederler.

Teknolojik aletlerde kullanma kılavuzunu tercih ederler.

Arkadaş ortamında bilginin çevreye aktarımı yavaştır.

Z KUŞAĞI

Konuşmaktan çok cep telefonu ile iletişimi tercih ederler.

Teknolojik yeniliklere kolay adapte olurlar.

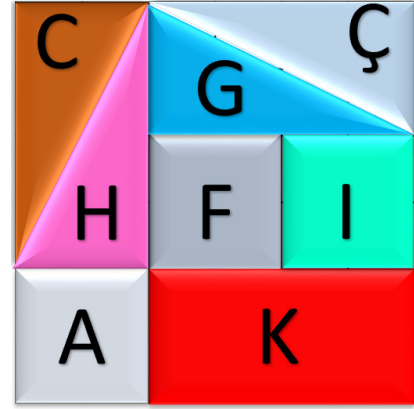
Sosyal ağlarda çevreleri geniştir.

Teknolojik aletleri kullanma kılavuzuna ihtiyaç olmadan kullanabilirler.

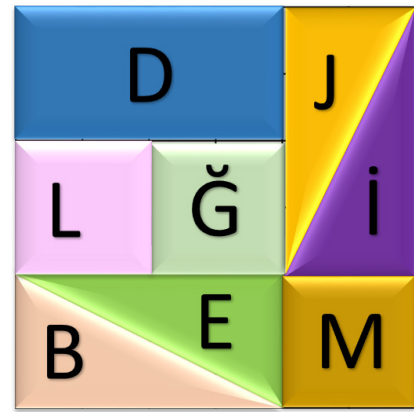
Genel Ağ yolu ile bilgiyi kısa sürede geniş kitlelere ulaştırırlar.

TANGRAM OLUŞTURMA

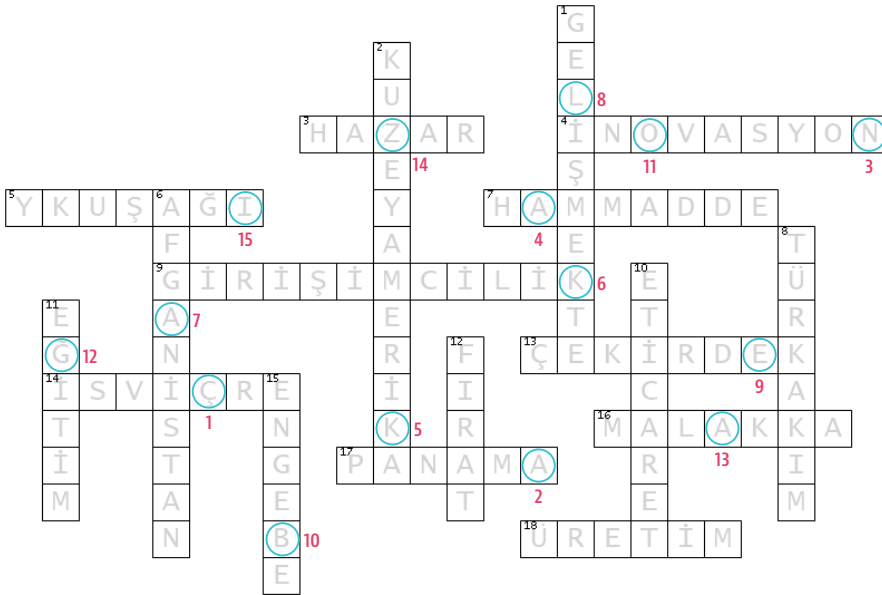
GELİŞMİŞ ÜLKELER

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

BİL - BUL - ÇÖZ

Anahtar Kelimeler: ÇANAĞKALE BOĞAZI

KELİME AVI

1. Sanayi Devrimi	10. Boru hattı
2. Sulh	11. NASA
3. Bangladeş	12. Rusya
4. Teknoloji	13. Süveyş
5. Gayrisafi	14. İstanbul
6. Genel ağ	15. Mavi akım
7. Sermaye	16. Suriye
8. Petrol	17. Pazar
9. Nil	18. Japonya

Anahtar Kelimeler:
YURTTA SULH DÜNYADA SULH

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>